# การส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

# The Promotion of Early Childhood Well-Being at Child Development Center under Local Administrative Organization in the Northeast Region


**[1]พิมพ์ชนก หาคำ, ไพรวัลย์ โคตรตะ และ กชพงศ์ สารการ**

**[1]Pimchanok Hakham, Paiwan Kotta and Kotchapong Sarakan**

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

[1]Corresponding Author's Email: pimchanok.hg59@ubru.ac.th



## บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการณ์และการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มเป้าหมาย ในการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 คน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 3 คน แม่ครัวที่ทำอาหารกลางวัน 1 คนและผู้ปกครอง 20 คน กลุ่มเป้าหมายการสนทนากลุ่มคือคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูผู้ดูแลเด็ก 15 คน ครูผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน 282 คนและผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน 347 คน ในเขตสุขภาพที่ 7-10 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. การศึกษาสภาพการณ์พบว่า เด็กอายุ 0–5 ปี มีปัญหามีพัฒนาการล่าช้า ร้อยละ 5.64 มีพัฒนาการของสมองด้านการคิดเชิงบริหารโดยรวมล่าช้ามากกว่าเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 30 และผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนาคน ครูผู้ดูแลเด็กมีจิตใจรักเด็ก พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาวะครอบคลุมทุกด้าน 2. การส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนพบว่า ครูผู้ดูแลเด็กและพ่อแม่/ผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนมีความรู้ด้านการเล่นมากที่สุด มีทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในระดับที่ไม่แน่ใจ และมีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบของการส่งเสริมสุขภาวะเด็กประกอบด้วย 1) ด้านปัจจัยส่วนบุคคล 2) ด้านปัจจัยภายในตัวเด็ก และ 3) ด้านปัจจัยแวดล้อม



**คำสำคัญ**: สุขภาวะ; เด็กก่อนวัยเรียน; ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก



## Abstract

The research article aimed at studying the circumstances and promotion of early childhood well-being at Child Development Centers under local administrative organization in the Northeast Region. The target group for in-depth interview comprised one chief executive of Subdistrict Administrative Organization (SAO), one head of Child Development Center, one



*Received August 7, 2022; Revised September 3, 2022; Accepted October 8, 2022

director of Tambol health promotion hospital, three childcare teachers, one female chef, and twenty parents. The target group for focus group discussion included 15 committee members of child development center and childcare teachers, 282 early childhood teachers, and 347 early childhood parents in health area 7 – 10. The tools used were questionnaire form, interview form, and focus group. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

From the study, the following results were found: 1) According to a study of the circumstances, a child aged 0 to 5 years old has a developmental delay with a percentage of 5.64, as well as an executive function developmental delay with a percentage of 30. The findings also revealed that administrators place an importance on human development, childcare teachers develop a fondness for children, and parents participate in supporting early childhood well-being in all aspects; 2) From exploring the promotion of early childhood well-being, early childhood teachers and parents have knowledge on playing at the highest level, attitudes about promoting early childhood well-being at the unsure level, and behavior that promotes early childhood well-being at a high level. The components of early childhood promotion comprise: 1) personal factors; 2) factors within early childhood; and 3) environmental factors.

**Keywords:** Well-Being; Early Childhood; Child Development Center

## บทนำ

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของประเทศไทย ให้ความสำคัญการเพิ่มผลิตภาพการผลิต (Productivity) บนพื้นฐานของการพัฒนาและใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาและนวัตกรรม ที่ผสมผสานกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับความสามารถในการแข่งขันของโลก โดยเฉพาะในการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนที่มีแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ตามกรอบยุทธศาสตร์ที่ 3 ว่าด้วยการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้โดยมีเป้าหมายคือ คนทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษา มาตรฐานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี มีพัฒนาการสมวัยเพิ่มขึ้น ครูผู้ดูแลเด็กมีความรู้และทักษะในการดูแลเด็กที่ถูกต้อง สามารถจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ให้สถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้คุณภาพและมาตรฐานจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักสูตรและสมรรถนะของเด็กก่อนวัยเรียน เชื่อมโยงกับมาตรฐานคุณภาพเด็กก่อนวัยเรียนอาเซียน (National Early Childhood Development Board, 2019) ซึ่งการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนและการผลักดันยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายเดียวกันจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์เป็นตัวจักรสำคัญ ในสังคมที่เจริญรุ่งเรืองและยั่งยืนเป็นผลมาจาก การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ นิสัยใฝ่เรียนรู้ จิตสำนึกดีงาม มีวินัย มีสุขภาพกายและใจที่ดี โดยเฉพาะในเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งจะเป็นรากฐานของการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ถ้าหากเด็กก่อนวัยเรียนได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมจะเติบโตเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ จะเติบโตเป็นพลเมืองที่ดี และเป็นพลังในการพัฒนาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งเด็กก่อนวัยเรียนถือเป็นวัยทองของช่วงระยะเวลาในการเจริญเติบโตของมนุษย์เนื่องจากสมองมีการพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็ว

มากกว่าของสมองผู้ใหญ่ ถึงร้อยละ 80 และเป็นช่วงของการสร้างรากฐานชีวิตทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม (Department of Education and Children's Services, 2005)

ปัญหาสุขภาวะของเด็กก่อนวัยเรียนในประเทศไทย ด้านเด็กก่อนวัยเรียนพบว่าเด็กอายุ 0–5 ปี มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าร้อยละ 23 มีพัฒนาการล่าช้า ร้อยละ 5.64 โดยแบ่งเป็นพัฒนาการล่าช้าด้านการใช้ภาษามากที่สุดลองลงมาคือ ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญา ด้านการเข้าใจภาษา ด้านการเคลื่อนไหว และด้านการ ช่วยเหลือตนเอง (Department of Children and Youth Affairs, Ministry of Social Development and Human Security, 2018) สำหรับด้านสติปัญญาพบว่าเด็กก่อนวัยเรียนร้อยละ 30 มีพัฒนาการของสมองด้านการคิดเชิงบริหารโดยรวมล่าช้ามากกว่าเกณฑ์เฉลี่ย โดยมีปัญหาในการกำกับตนเอง หุนหันพลันแล่น ทำโดยไม่คิด ใจร้อน รอคอยไม่ได้ สมาธิวอกแวกง่าย ไม่สามารถทำงานที่ยากให้สำเร็จได้ (Chutabhakdikul, Thanasetkorn, Lertawasdatrakul, and Ruksee, 2017) ด้านสภาพแวดล้อม จากสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป พบว่าลักษณะของครอบครัวมีความหลากหลาย ในสังคมชนบทผู้สูงอายุทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็ก ขณะเดียวกันพ่อแม่ต้องไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ไม่มีเวลาเลี้ยงดูเด็ก ทำให้เด็กก่อนวัยเรียนมีเวลาอยู่กับพ่อแม่น้อยลง พบว่าเด็กไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ร้อยละ 22.7เด็กก่อนวัยเรียนมีหนังสือนิทานอ่านเพียงร้อยละ 41.2 โดยครอบครัวยากจนมีหนังสือเด็กเพียงร้อยละ 24 (National Statistical Office, 2016) พบการได้รับการอบรมเลี้ยงดูด้วยวิธีที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การเลี้ยงดูด้วยวิธีการรุนแรง ถูกลงโทษโดยการทำร้ายจิตใจหรือร่างกาย ร้อยละ 75.2 (National Statistical Office, 2016) ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก คาดหวังที่ต้องการให้เด็กอ่านออกเขียนได้ และพบว่าผู้ปกครองให้เด็กก่อนวัยเรียนใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น ไอแพด โทรศัพท์มือถือ หรือโทรทัศน์ ส่งผลให้เด็กมีความบกพร่องในการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น ด้านระบบบริการสุขภาพ พบว่าสถานศึกษาและสถานรับเลี้ยงเด็กทั้งของภาครัฐและเอกชน มีความพยายามในการจัดบริการดูแลเด็กก่อนวัยเรียนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย แต่พบว่ายังขาดการควบคุมในด้านคุณภาพและมาตรฐานของการดูแล ครูในศูนย์เด็กเล็กส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญด้านเนื้อหาและการวัดผลมากกว่าการประเมินผลเพื่อพัฒนาหลักสูตร เน้นให้เด็กท่องจำความรู้ (Kongsanoh, 2015)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพปัญหาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังไม่พบการศึกษาในภาพรวมของระดับภูมิภาค มีเพียงการการศึกษาฉพาะบางบริบทเท่านั้นซึ่ง Sukram and Ruangsuwan (2017) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอุดรธานีพบว่ามีความเหลื่อมล้ำ และความแตกต่างของมาตรฐานการดูแลเด็กที่หลากหลาย ทั้งในด้านโครงสร้างการบริหารงานด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน รวมถึงวิสัยทัศน์ ความรู้ ความเข้าใจ และความต่อเนื่องของการดำรงตำแหน่งของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสอดคล้องกับ การศึกษาของ Jundaboot, Yoosook and Semrum (2019) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลสีวิเชียร อำเภอน้ำยืน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่ากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ขาดการสร้างการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและระบบการกำกับติดตามยังขาดความต่อเนื่อง จากสภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสุขภาวะของเด็กก่อนวัยเรียน ทำให้ไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

การพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนถือเป็นโอกาสทองของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากเป็นช่วงที่สมองมีการพัฒนาการเรียนรู้สูงสุด จึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน ทุกๆ ด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ

สังคมและสติปัญญา ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะของเด็กก่อนวัยเรียนมี 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านครูหรือผู้ดูแล ปัจจัยด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูหรือผู้ดูแล และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยด้านครูหรือผู้ดูแลเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด (Office of the Health Promotion Foundation (ThaiHealth) and the Office of Child, Youth, and Family Health Support (Office 4), 2017) เนื่องจากครูผู้ดูแลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน จำเป็นต้องมีความรู้และเข้าใจในการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนอย่างครอบคลุม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาและกระตุ้นสมองของเด็ก มากกว่าการดูแลทั่วไปเพียงเพื่อให้เด็กได้รับประทานอาหารและพักผ่อน (Julius, 2016) เพราะหากสมองไม่ได้รับการกระตุ้นอย่างเหมาะสมในช่วงนี้จะส่งผลต่อสุขภาวะของเด็กในการสร้างเส้นใยประสาทของสมองที่มีการเจริญเติบโตตลอดเวลา ทำให้ศักยภาพการเรียนรู้ลดลง (Department of Mental Health, Ministry of Public Health, 2016) เกิดปัญหาด้านอารมณ์ และพฤติกรรม ไม่เชื่อฟังและมีพฤติกรรมก้าวร้าว และไม่สามารถเรียนต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น (Julius, 2016) จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าสถานการณ์ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กการดำ เนินงานของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนที่ผ่านมาส่วนใหญ่ เป็นการศึกษาด้านการบริหารจัดการ (Nammanee, Ketsiri and Pakotang, 2014) การให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (Pengsrikhot and Maputh, 2011; Nakunsong et al. 2010; Mooltripakdee, 2012; Monpianjan, Sarnrattana and Namsiri, 2013) และการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายต่างๆ ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะด้านและพบว่า ยังเป็นการทำงานแบบแยกส่วน ยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะของเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่บูรณาการการทำงานที่ครอบคลุมทุกๆ ด้าน ทั้งที่เกี่ยวข้องกับเด็กก่อนวัยเรียนและสิ่งแวดล้อมภายนอก

เหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการณ์การส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อช่วยให้ครูผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนที่มีประสิทธิภาพสนองต่อเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่ต้องการให้เด็กก่อนวัยเรียนมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัยมีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวมมีสุขภาพกายและใจที่ดีมีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณมีวิถีชีวิตที่พอเพียง อันเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การมีชีวิตที่มีคุณภาพ พร้อมในการเรียนรู้ในชั้นที่สูงขึ้น และคาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการ สร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่สามารถกำหนดยุทธศาสตร์รองรับและตอบสนองความต้องการ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เด็กก่อนวัยเรียนในประเทศไทยต่อไป

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการณ์และการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

## วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพการณ์และการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

**ขั้นตอนที่ 1** การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี (Documentary Study โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน หลักการคิดและแนวทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด โดยรวบรวมข้อมูล จากเอกสาร งานวิจัยเกี่ยวกับการเสริมสร้างการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียน โดยการสืบค้นจากเอกสาร วรรณกรรม ทั้งในและต่างประเทศ

**ขั้นตอนที่ 2** การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) ได้แก่1) การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัลผู้ดูแลเด็กดีเด่น 1 แห่ง 2)และการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม4)การศึกษาสภาพการณ์และความต้องการการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียน

**ขั้นตอนที่ 3** ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 คน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 3 คน แม่ครัวที่ทำอาหารกลางวัน 1 คนและผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน 20 คน กลุ่มเป้าหมายในการสนทนากลุ่มคือคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูผู้ดูแลเด็ก 15 คน และกลุ่มตัวอย่างกิจกรรมที่ 4 คือ ครูผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 282 คน และผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนจำนวน 347 คน

**ขั้นตอนที่ 4** เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

1) แบบสัมภาษณ์ (In–depth Interviews) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยการสนทนากลุ่ม คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 15 คน

3) แบบสอบถามการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” สำหรับครูผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน มีดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามรายข้อ (item-level CVI) ได้ค่าเท่ากับ 1.0 (Yaghmaie, 2003) อ้างใน Phasunon (2015) มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.83 (Kaemkate, 2008) และชุดที่ 2 แบบสอบถาม การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” สำหรับพ่อแม่/ผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามรายข้อ (item-level CVI) ได้ค่าเท่ากับ 1.0 (Yaghmaie, 2003) อ้างใน Phasunon (2015) ค่าความเชื่อมั่น 0.75 (Kaemkate, 2008)

**ขั้นตอนที่** 5 การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ส่วนที่ 2 แบบสอบถาม เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

**ขั้นตอนที่ 6** สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Presentation of the Research Results) โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนจากการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ นำเสนอภาพรวมการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนของครูผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนและพ่อแม่ผู้ปกครอง ทั้งด้านความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนของครูผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน

## ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการณ์พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านกระจาย อ.ป่าติ้ว จังหวัดยโสธร มีสภาพการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนที่เหมาะสมครอบคลุม ทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1.1 ด้านร่างกาย พบว่าเด็กได้รับการดูแลตามพัฒนาการ โดยมีการทำงานร่วมกันกับพยาบาลวิชาชีพ มีระบบการส่งต่อ เมื่อพบว่าเด็กก่อนวัยเรียนมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาด้านสุขภาพ

1.2 ด้านอารมณ์ จิตใจ เด็กก่อนวัยเรียนมีของเล่นตามมุมต่างๆ เช่น มุมหนังสือนิทาน มุมบล็อกไม้ ตุ๊กตา ที่จัดไว้อย่างเป็นระเบียบ เด็กก่อนวัยเรียนได้รับการฝึกให้เรียนรู้วัฒนธรรมไทย การไหว้ทำความเคารพ การฝึกความเป็นระเบียบวินัยทั้งการแต่งกายและการอยู่ร่วมกัน มีการฝึกนั่งสงบนิ่งระหว่างรอให้ผู้ปกครองมารับกลับบ้านอย่างเป็นระเบียบ ได้รับการส่งเสริมโดยการกอด และให้ความรักความอบอุ่น

1.3 ด้านสติปัญญา เด็กก่อนวัยเรียนมีความมั่นใจในตนเอง พูดคุยและตอบคำถามด้วยความกระตือรือร้น เด็กมีความรับผิดชอบและช่วยเหลือตนเองตามวัยได้ ได้รับการส่งเสริม โดยการเล่นตามแผนการเรียนรู้ประจำวัน โดยมีมุมของเล่นพัฒนาสมอง ของเล่น ตุ๊กตา สมุดภาพ

1.4 ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม มีคณะกรรมการศูนย์ฯที่เข้มแข็งและครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม สภาพแวดล้อมมีความเหมาะสม ปลอดภัย

2. ผลการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 ผลการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนของครูผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 282 คน อายุเฉลี่ย 38 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คู่ มีวุฒิการศึกษาขั้นสูงสุดระดับ ปริญญาตรี เป็นพนักงานส่วนท้องถิ่นมากที่สุด มีประสบการณ์การทำหน้าที่เป็นครูผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มากที่สุด 6-10 ปี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนของครูผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน ด้านความรู้ ด้านพฤติกรรม และด้านทัศนคติ ได้ข้อสรุปดังนี้

ด้านความรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านความรู้ ได้ถูกต้องมากที่สุดในประเด็นการเล่น ช่วยพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว ทำให้เด็กก่อนวัยเรียนสนุก เพลิดเพลิน มีความสุข ส่งผลต่ออารมณ์และจิตใจของเด็ก รองลงมาคือประเด็น ทักษะสมองทางการบริหารไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่ต้องฝึกฝนต่อเนื่องเป็นขั้นตอน เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงที่หลากหลาย และประเด็นเด็กก่อนวัยเรียนที่ได้รับการสร้างให้มีต้นทุนชีวิตหรือมีคุณลักษณะที่ดี (การรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง การได้รับการใส่ใจที่ดีจากครอบครัว มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียนรู้ การมีวินัย ทำตัวเป็นประโยชน์ต่อสังคม และการมีสัมพันธภาพที่ดีกับคนในชุมชน) จะทำให้เด็กสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็งและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต และข้อที่ตอบถูกต้องน้อยที่สุดคือประเด็น ขณะเล่านิทานควรอุ้มเด็กนั่งตัก โอบกอดเขาไว้พร้อมกับชี้ชวนให้เด็กๆ ดูหนังสือภาพ สีสันสดใส รองลงมาคือ ประเด็น การทำงานศิลปะในเด็กก่อนวัยเรียนควรเน้นที่ความตั้งใจพยายามทำงานให้สำเร็จ และประเด็น เมื่อเด็กก่อนวัยเรียนไม่อยากเข้านอน ท่านควรปล่อยให้เด็กเล่นตามอิสระ

ด้านพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างครูผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน มีคะแนนการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายข้ออยู่ระหว่าง 3.63–4.60 เฉลี่ยรวม 4.33 แสดงให้เห็นว่าตัวอย่างมีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านทัศนคติ กลุ่มตัวอย่างครูผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน มีคะแนนการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายข้ออยู่ระหว่าง 2.22–4.27 เฉลี่ยรวม 2.96 แสดงให้เห็นว่า ตัวอย่างมีทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนโดยรวมอยู่ในระดับที่ไม่แน่ใจ โดยกังวลว่าการจัดกิจกรรมให้เด็กเล่นมากเกินไปจะทำให้เด็กก่อนวัยเรียนอ่าน เขียน หนังสือได้ช้า และรู้สึกลำบากใจที่จะบอกพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กก่อนวัยเรียนขณะอยู่ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้พ่อแม่/ผู้ปกครอง ได้ร่วมรับรู้และช่วยปรับพฤติกรรม

2.2 ผลการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนของพ่อแม่/ ผู้ปกครองครูผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 347 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 35.91 ปี มีสถานภาพสมรสคู่ ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนของพ่อแม่/ผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีดังนี้

ด้านความรู้ กลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านความรู้ได้ถูกต้องมากที่สุดในประเด็น การเล่นช่วยพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว ทำให้บุตรหลานสนุกสนาน เพลิดเพลิน และมีความสุข ส่งผลต่ออารมณ์และจิตใจของเด็ก รองลงมาคือประเด็น บุตรหลานที่ได้รับการสร้างให้มีต้นทุนชีวิตหรือมี คุณลักษณะที่ดี (การรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง การได้รับการใส่ใจที่ดีจากครอบครัว มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียนรู้ การมีวินัยทำตัวเป็นประโยชน์ต่อสังคมและการมีสัมพันธภาพที่ดีกับคนในชุมชน) จะทำให้เด็กสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเข้มแข็งและเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต และประเด็น และข้อที่ตอบถูกน้อยที่สุดคือประเด็น เมื่อบุตรหลานไม่อยากเข้านอน ท่านควรปล่อยให้เขาเล่นตามอิสระ รองลงมาคือประเด็น การให้บุตรหลานทำงานศิลปะ ท่านควรเน้นที่ความตั้งใจ และความพยายามทำงานให้สำเร็จ และประเด็นบุตรหลานของท่านสามารถเรียนรู้ระเบียบ กฎกติกาที่ท่านกำหนดขึ้นได้ ตามลำดับ

ด้านทัศนคติ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยด้านทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนรายข้ออยู่ระหว่าง 2.73–4.52 เฉลี่ยรวม 3.52 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมี ทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนโดยรวมอยู่ในระดับที่เห็นด้วยแต่ไม่แน่ใจในข้อต่อไปนี้ รู้สึกหงุดหงิดที่เห็นบุตรหลานอุจจาระปัสสาวะไม่เป็นที่ รู้สึกไม่พอใจ เมื่อครูผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บอกว่าบุตรหลานท่านมีพฤติกรรม ลักขโมยหรือรังแกเพื่อน การที่ต้องดูแลบุตรหลานทำให้ท่านรู้สึกเครียดหรือวิตกกังวลต่อการใช้ชีวิตของตนเองในอนาคต รู้สึกลำบากใจที่ต้องดูแลบุตรหลานที่มีอารมณ์ที่หงุดหงิดง่าย เป็นเด็กเลี้ยงยากและปรับตัวยาก

ด้านพฤติกรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนรายข้ออยู่ระหว่าง 3.52–4.73 เฉลี่ยรวม 4.03 แสดงให้เห็นว่าตัวอย่างมีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

## องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาในครั้งนี้ทำให้ค้นพบองค์ประกอบของการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยส่วนบุคคล 2) ด้านปัจจัยภายใน (ตัวเด็ก) และ 3) ด้านปัจจัยแวดล้อม ซึ่งผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การประเมินสุขภาวะเด็กอย่างรอบด้าน เกี่ยวกับสุขภาวะด้านร่างกายของเด็กก่อนวัยเรียน ได้แก่ น้ำหนักแรกเกิด ภาวะโภชนาการ โรคประจำตัว รายได้ของครอบครัว การศึกษาของผู้เลี้ยงดู และการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2. ปัจจัยภายในของตัวเด็ก

การรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับสุขภาวะด้านอารมณ์ สังคม และการเรียนรู้ ได้แก่ พื้นอารมณ์ ความผูกพันธ์ทางอารมณ์กับผู้เลี้ยงดู ปมในใจที่ทำให้มีความวิตกกังวล ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน พฤติกรรมความรุนแรงในกลุ่ม การรับรู้ การเรียนรู้ และทักษะสมองด้านการบริหารจัดการ การประเมินพฤติกรรมความเสี่ยงต่อสมาธิสั้น เพื่อให้เด็กได้รับการพบจิตแพทย์ การวางแผนและการให้การช่วยเหลือพฤติกรรมที่บกพร่อง และการติดตามประเมินผลการส่งเสริมสุขภาวะ

3. ปัจจัยแวดล้อม

3.1 ด้านครูผู้ดูแลเด็ก ได้แก่การมีสติ รู้ตัว ความรู้และทักษะในการส่งเสริมสุขภาวะของครูผู้ดูแล ทัศนคติของครูต่อพฤติกรรมเด็กที่ไม่ด่วนตัดสินในพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามพัฒนาการ การสะท้อนข้อมูลซึ่งเกิดขึ้นในเด็กก่อนวัยเรียนที่สังเกตเห็นให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองด้วยการพูดคุยอย่างธรรมดาๆ ลดการจับผิดว่าใครเป็นหรือไม่เป็นปัญหา

3.2 ปัจจัยด้านพ่อ แม่ผู้ปกครอง ได้แก่ความรู้ และทักษะ การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ผู้ปกครอง การสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง การเลี้ยงดูแบบวินัยเชิงบวก การสร้างความผูกพันทางอารมณ์

3.3 ปัจจัยด้านวิธีการ ได้แก่ การเล่น นิทาน งานบ้าน การนำองค์ความรู้ใหม่ๆมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียน เช่นการพัฒนาทักษะสมองด้านการบริหาร

3.4 ปัจจัยด้านนโยบาย ได้แก่ ความเป็นอิสระของคณะกรรมการและการทำงานอย่างบูรณาการของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การสอนตามมาตรฐานของหลักสูตร การบริหารงบประมาณ มาตรการความปลอดภัยและเหมาะสมสำหรับเด็กของชุมชน และความพร้อมใช้ของวัสดุอุปกรณ์ การมีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาด้านสุขภาพโดยเฉพาะด้านสุขภาพจิต เพื่อให้คำปรึกษาช่วยเหลือทั้งเด็กก่อนวัยเรียนและผู้ดูแล

## อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการณ์การส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะน้ำหนักตัวน้อยกว่าเกณฑ์ และมีโรคอ้วน รวมทั้งมีฟันผุ และไม่รับประทานผัก สอดคล้องกับการสำรวจสภาพปัญหาด้านสุขภาวะของเด็กและเยาวชนของประเทศไทย (สำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว (Office of the Health Promotion Foundation (Thai Health) and the Office of Child, Youth, and Family Health Support (Office 4), 2017) พบว่า เด็กอายุ 0-5 ปี มีพัฒนาการสงสัยล่าช้าร้อยละ 23 มีพัฒนาการล่าช้า ร้อยละ 5.64 โดยแบ่งเป็นพัฒนาการล่าช้าด้านการใช้ภาษามากที่สุดลองลงมาคือ ด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กและสติปัญญาด้านการเข้าใจภาษา ด้านการเคลื่อนไหว และด้านการ ช่วยเหลือ ด้านจิตใจ อารมณ์ พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนมีพฤติกรรมล้อเลียน แกล้งเพื่อน เอาแต่ใจตนเอง ไม่แบ่งปันของเล่น และทะเลาะกันกับเพื่อนตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ Chutabhakdikul, Thanasetkorn, Lertawasdatrakul and Ruksee (2017) ที่พบว่าเด็กก่อนวัยเรียนร้อยละ 30 มีพัฒนาการของสมองด้านการคิดเชิงบริหารโดยรวมล่าช้ามากกว่า

เกณฑ์เฉลี่ย โดยมีปัญหาในการกำกับตนเอง หุนหันพลันแล่น ทำโดยไม่คิด ใจร้อน รอคอยไม่ได้ สมาธิวอกแวกง่าย ไม่สามารถทำงานที่ยากให้สำเร็จ

2. การส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กและพ่อแม่/ผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนมีความรู้ด้านการเล่นมากที่สุด มีทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในระดับที่ไม่แน่ใจ และมีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในระดับมากทั้งนี้เป็นเพราะพ่อแม่/ผู้ปกครองอาจมีความรอบรู้ด้านสุขภาพในเรื่องการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนอยู่แล้วสอดคล้องกับการศึกษาของ Boonjeam et al. (2021) ที่พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพของผู้เลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่องค์ประกอบเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในการเลี้ยงดูอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งมีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน

## สรุป

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการณ์และการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 4 กิจกรรมได้แก่ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัลผู้ดูแลเด็กดีเด่น 3)และการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม4)ศึกษาสภาพการณ์ปัญหาและความต้องการการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มเป้าหมายในกิจกรรมที่ 3 คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 คน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 1 คน ครูผู้ดูแลเด็ก 3 คน แม่ครัวที่ทำอาหารกลางวัน 1 คนและผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียน 20 คน และการสนทนากลุ่มในคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูผู้ดูแลเด็ก 15 คน กิจกรรมที่ 4 คือครูผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 282 คน และผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนจำนวน 347 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แนวคำถามการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบข้อมูลเชิงประจักษ์ว่า เด็กอายุ 0–5 ปี มีพัฒนาการล่าช้า ร้อยละ 5.64 มีพัฒนาการของสมองด้านการคิดเชิงบริหารโดยรวมล่าช้ามากกว่าเกณฑ์เฉลี่ย ร้อยละ 30 หากสมองไม่ได้รับการกระตุ้นอย่างเหมาะสม ในช่วงนี้จะส่งผลต่อสุขภาวะของเด็ก ทำให้ศักยภาพการเรียนรู้ลดลง ผลการศึกษาดูงานการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มพบว่าครูผู้ดูแลเด็กและผู้บริหารให้ความสำคัญในการพัฒนาคนมากกว่าด้านโครงสร้าง ครูมีใจรักเด็ก พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาวะครอบคลุมทุกด้าน ผลการสำรวจพบว่าครูผู้ดูแลเด็กและพ่อแม่/ผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนมีความรู้ ด้านการเล่นช่วยพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว ทำให้เด็กก่อนวัยเรียนสนุก เพลิดเพลินและมีความสุข ส่งผลต่ออารมณ์และจิตใจของเด็กได้ถูกต้องมากที่สุด มีทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในระดับที่ไม่แน่ใจ และมีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในระดับมาก ปัญหาและอุปสรรคพบว่าบุคลากรที่ดูแลเด็กไม่ได้จบการศึกษาในด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก ขาดงบประมาณในการพัฒนาความรู้และทักษะครู สภาพห้องเรียนไม่เหมาะสม องค์ประกอบของการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลักได้แก่ 1) ด้านปัจจัยส่วนบุคคล 2) ด้านปัจจัยภายใน (ตัวเด็ก) และ 3) ด้านปัจจัยแวดล้อม

## ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

**1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย**

ผลการศึกษาสภาพการณ์การส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนมีภาวะน้ำหนักตัวน้อยกว่าเกณฑ์ และมีโรคอ้วน รวมทั้งมีฟันผุ และไม่รับประทานผัก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้ ครูผู้ดูแลเด็กควรให้ความสำคัญในเรื่องโภชนาการ ทันตสาธารณสุข โดยเฝ้าระวังและติดตามประเมินผลสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยประสานความร่วมมือกับบุคลากรทางสาธารณสุข ทันตแพทย์ นักโภชนาการรวมทั้งพ่อแม่/ผู้ปกครอง เพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าว ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญในการวางแผนป้องกันปัญหาและส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนและสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ผลการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กและพ่อแม่/ผู้ปกครองเด็กก่อนวัยเรียนมีความรู้ด้านการเล่นมากที่สุด มีทัศนคติต่อการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนยู่ในระดับที่ไม่แน่ใจ และมีพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนอยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้ ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน พ่อแม่/ผู้ปกครองให้มีทัศนคติที่ถูกต้องในการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนโดยการจัดประสบการณ์ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การส่งเสริมสุขภาวะเด็กอย่างต่อเนื่อง

**2. ข้อเสนอแนะข้อประเด็นเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป**

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 ประสิทธิผลของรูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะเด็กก่อนวัยเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

## References

Boonjeam, S. et al. (2021). Smart Early Childhood in The Northeast Region**.** *KKU Research Journal (Graduate Studies)*, 21(4), 196-209.

Chutabhakdikul, N., Thanasetkorn, P., Lertawasdatrakul, O., & Ruksee, N. (2017). *Tool Development and Evaluation Criteria for Assessment of Executive Function in Early Childhood.* Bangkok: Mahidol University.

Department of Children and Youth Affairs, Ministry of Social Development and Human Security. (2018). *Child and Youth Development Report for the year 2017*. Bangkok: Department of Children and Youth Affairs: Ministry of Social Development and Human Security.

Department of Education and Children's Services Wellbeing Is Central to Learning, (2005). *A Working Paper*. South Australia: DECS Publishing.

Department of Mental Health, Ministry of Public Health. (2016). *Confident Thai Children with Good IQ, Outstanding EQ" Situational Survey of Intelligence and Emotional Intelligence among Thai Children in Grade 1*. Nonthaburi: Department of Mental Health, Ministry of Public Health.

Julius, G. (2016). *Early Childhood Education: The Key to Success*. Spring.

Jundaboot W., Yoosook W., & Semrum, W. (2019). Development Guideline for Promotion of Pre-Schoolers in Child Development Center, Sewichian Municipal District, Numyuen Disrict, Ubonratchathani Province. *Journal of Education Research Faculty of Education, Srinakharinwirot University*, 13(1), 208-219.

Kaemkate, W. (2008). *Research Methods in Behavioral Sciences.* (2nd ed.). Bangkok: Printing House of Chulalongkorn University.

Kongsanoh, S. (2015). *Early Childhood Care and Education in Early Childhood Education, the Heart of Education*.

Monpianjan, C., Sarnrattana, W., & Namsiri, S. (2013). *A Holistic Approach to Early Childhood Educational Management in Sub-district Administrative Organizations*: *A Case Study of Dong Pong ECDC, Sila Sub-district Administrative Organization, Khon Kaen Province*. National Academic Conference "Graduate Research Conference 2013". Khon Kaen University.

Mooltripakdee, W. (2012). A Development in Early Childhood Education Model for the Northeast Rural Community, Thailand. *Sripatum Chonburi Journal*, 10(2), 99-109.

Nakunsong, T. et al. (2010). Development of a Teaching Model for Child Care Centers under Local Government Organization: Practices of Local Wisdom. *Rajabhat Mahasarakham University Journal, RMU.J.,* 4(1), 77-88.

Nammanee, S., Ketsiri, A., & Pakotang, J. (2014). An Effective Model of Children Development Centre Administration under Local Administration Organization. *Journal of Research and Development Buriram Rajabhat University*, 9(2), 114-126.

National Early Childhood Development Board. (2019). *National Standard for Early Childhood Development Centers*. Documents for the Meeting Explaining the Guidelines for the Implementation of the National Child Development Center Standards, Thursday 7 February 2019, Time 13.00 – 15.00. at Bangkok Ballroom, 2nd Floor, Royal City Hotel, Bangkok.

National Statistical Office. (2016). *The Situation Survey of Children and Women in Thailand 2015-2016*. Bangkok: National Statistical Office.

Office of the Health Promotion Foundation (Thai Health) and the Office of Child, Youth, and Family Health Support (Office 4). (2017). *Seedtizen Seed Citizen: Situation Report for Children, Youth, and Families in 2017.* Bangkok: Office of Child, Youth, and Family Health Support.

Pengsrikhot, S., & Maputh, C. (2011). Parental Participation Model in Early Childhood Education Management. *Journal of Education and Social Development*, 7(1), 68-82.

Phasunon, P. (2015). Validity of Questionnaire for Social Science Research. *Journal of Social Sciences Srinakharinwirot University*, 18(18), 375-396.

Sukram, S., & Ruangsuwan, C. (2017). Development of Management, Child Development Centers Organization Rule Local Government in Udon Thani. *Journal of Education Mahasarakham University,* 11(3), 161-174.